

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора педагогічних наук, професора **БУЦИКА Ігоря Михайловича**
на дисертацію **ЧЖУ Цзінькуана** на тему:
**«Формування в майбутніх бакалаврів готовності
до використання інновацій у професійній діяльності»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність обраної теми. Сучасні світові глобалізаційні процеси лежать в основі розвитку різних галузей економіки країн та різноманітних сфер суспільного буття. Сьогоднішній сталий розвиток суспільства вносить конкретні корективи у повсякдення життя людини та її трудову діяльність, що проявляється у певних змінах та нововведеннях. Поступове насичення усіх сфер та галузей виробництва інноваціями у формах нових видів робіт, засобах та «розумних технологіях» вимагає спеціальної підготовки фахівців у різних сферах професійної діяльності до постійних змін та адаптації, налаштування на роботу у нових умовах та з новими предметами та технологіями. Така ситуація ставить перед освітою завдання, що полягають у спрямованості у підготовці фахівців до використання у професійній діяльності інновацій, що відбуваються у ті чи інші часові періоди. Основні завдання формування інноваційної компетентності у підготовці фахівців закладено у «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки», у якій визначено проблеми якості підготовки фахівців, що пов'язані з необхідністю формування у них готовності до використання інновацій у професійній діяльності. З огляду на це дисертаційне дослідження Чжу Цзінькуана є актуальним і своєчасним.

Актуальність дослідження підсилюється низкою суперечностей, які виявив дисертант у процесі опрацювання літературних джерел. У контексті означеного тема дисертації є своєчасною й, беззаперечно, корисною для педагогічної науки та практики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість і достовірність результатів, отриманих у ході проведеного наукового дослідження, досягається, насамперед, шляхом використання комплексу методів відповідно до мети і завдань дослідження. Наукові результати отримані за допомогою теоретичних методів (аналіз, синтез, контент-аналіз, дефінітивний, дедуктивний та індуктивний методи, моделювання), емпіричних (спостереження, анкетування, бесіди, інтерв'ю), педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний), методів статистики.

Дисертація відзначається логічною послідовністю викладу матеріалу. Її структура вибудована таким чином, що повністю відповідає меті й завданням дослідження. Дисертація

складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, списку використаних джерел до кожного розділу, загальних висновків і додатків. Усі структурні компоненти роботи узгоджені між собою і у своїй сукупності створюють цілісне уявлення про хід і результати проведеного наукового дослідження.

У **анотації** представлено зміст дисертації, її наукову новизну і практичне значення.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, її актуальність у реаліях сьогодення; висвітлено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; представлено наукову новизну роботи і практичне значення отриманих результатів; описано методи, які було використано у дослідженнях і особистий внесок здобувача.

У **першому розділі** репрезентовано стан опрацювання проблеми у сучасному науковому дискурсі, історичні періоди розвитку інновацій в освітньому просторі, європейський досвід застосування інновацій у професійній діяльності майбутніх фахівців, сучасні методологічні підходи до формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності.

На основі аналізу основних підходів формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності визначено, що такі підходи забезпечують становлення особистості студента як суб'єкта своєї життєдіяльності та майбутнього фахівця з урахуванням ціннісних орієнтацій, життєвого досвіду, соціально-виховних умов, а також формують активність студентів, готовність до навчально-пізнавальної діяльності, єдність внутрішніх та зовнішніх мотивів та потреб, формують уміння володіння інноваціями як засобом для міжкультурного спілкування та реалізації потреб у соціокультурному пізнанні світу, розвивають критичне мислення, уяву і здатність вирішувати нестандартні завдання. Особливо актуально це за умов постійних змін, викликаних впровадженням новітніх технологій, розвитком науково-технічного прогресу. Аналіз проблеми формування у майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності у сучасному науковому дискурсі дозволив встановити, що досліджувана проблема має міждисциплінарний характер і активно розвивається в сучасному науковому дискурсі, поєднуючи ідеї педагогіки, психології та інноватики. Розкрито зміст готовності майбутніх бакалаврів до використання інновацій у професійній діяльності, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний (праксеологічний), рефлексивний компоненти. Визначено, що готовність майбутніх бакалаврів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності є інтегративним особистісно-професійним утворенням, що формується у процесі професійної підготовки та виявляється у здатності й готовності фахівця мотивовано, усвідомлено й ефективно застосовувати інноваційні технології у професійній діяльності на основі відповідних знань, умінь, досвіду та рефлексії. Схарактеризовано методологічні підходи до формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності.

У **другому розділі** представлено особливості формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності, зміст та структуру готовності майбутніх бакалаврів до використання інновацій у професійній діяльності, сучасні методи формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності, педагогічні умови та модель формування готовності до використання інновацій у професійній діяльності.

Заслуговує на увагу те, що у роботі розроблено методика формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності, обґрунтовано рівневу диференціацію розвитку готовності. Виокремлені критерії (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-знаннявий, діяльнісно-практичний та рефлексивно-оцінний) відображають ключові аспекти професійної готовності та забезпечують всебічне охоплення її структури, тоді як конкретизовані показники створюють основу для об'єктивного вимірювання рівня її сформованості.

У **третьому розділі** представлено програму та етапи реалізації формування готовності до використання інновацій у майбутніх бакалаврів, експериментальну перевірку педагогічних умов та моделі формування готовності до використання інновацій у майбутніх бакалаврів, результатів дослідно-експериментальної роботи.

Експериментальною перевіркою встановлено ефективність розроблених і впроваджених педагогічних умов та структурно-змістової моделі формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності, що було здійснено на основі порівняння отриманих результатів у експерименті.

Висновки відображають результати виконання дисертації відповідно до визначеної мети і поставлених завдань.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується також позитивними результатами впровадження матеріалів дисертації в освітній процес.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що: *уперше* теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено структурно-змістову модель і педагогічні умови формування готовності майбутніх бакалаврів з професійної освіти до використання інновацій у професійній діяльності, що забезпечують цілісність, поетапність і результативність цього процесу в умовах закладу вищої освіти; охарактеризовано особливості формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності; визначено значимість та специфіку педагогічного забезпечення готовності майбутніх бакалаврів до використання інновацій

у професійній діяльності на базі теоретичного, порівняльного, історичного та системного аналізу сучасних наукових джерел; проаналізовано історичні періоди розвитку інновацій в освітньому просторі; проаналізовано європейський досвід застосування інновацій у професійній діяльності майбутніх фахівців; *удосконалено* зміст і структуру готовності майбутніх бакалаврів до використання інновацій у професійній діяльності шляхом конкретизації її компонентів (мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивного); методичне забезпечення формування зазначеної готовності на засадах інтеграції інноваційних та цифрових освітніх технологій; *подальшого розвитку набули* теоретико-методологічні підходи до формування готовності майбутніх бакалаврів до використання інновацій у професійній діяльності; наукові уявлення про роль інноваційного освітнього середовища у професійній підготовці здобувачів вищої освіти; практичні аспекти застосування інноваційних методів навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні, теоретичному обґрунтуванні та впровадженні в освітній процес професійної підготовки педагогічних умов та методичного забезпечення з формування готовності майбутніх бакалаврів до використання інновацій у професійній діяльності. Зокрема, створено комплекс методичних розробок і тренінгових програм, спрямованих на розвиток інноваційної компетентності здобувачів освіти; розроблено методику реалізації педагогічних умов формування готовності до використання інновацій, що забезпечує поетапне та цілеспрямоване формування її структурних компонентів; запропоновано авторський методичний інструментарій, який базується на сучасних методологічних підходах і забезпечує ефективну організацію освітнього процесу.

Удосконалено зміст професійної підготовки майбутніх бакалаврів з професійної освіти шляхом оновлення робочих програм навчальних дисциплін на засадах міждисциплінарності та інтеграції, що сприяють формуванню у здобувачів освіти знань і вмінь у сфері педагогічної інноватики.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення теоретичних і методичних засад підготовки майбутніх бакалаврів спеціальності 015 «Професійна освіта» до використання інновацій у професійній діяльності; розроблення посібників, освітніх компонентів; у системі педагогічної освіти; у професійній діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення дисертації викладено у 15 публікаціях, з яких 7 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 8 тез наукових доповідей.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, у якій викладено обґрунтовані

висновки і рекомендації, представлені автором для публічного захисту. Використання ідей і текстів інших авторів має посилання на відповідні джерела. Порухів академічної доброчесності не виявлено, що свідчить про дотримання здобувачем принципів академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Дисертація здобувача містить окремі дискусійні положення та зауваження, що не знижують її загальної наукової цінності, однак можуть бути враховані для подальшого вдосконалення дослідження:

1. У підрозділі 1.3 здійснено аналіз європейського досвіду застосування інновацій у професійній діяльності майбутніх фахівців. Водночас результати набули б більшої аналітичної узагальненості та значущості за умови їх системного зіставлення на рівні країн, а не переважно описового подання.

2. Авторська методика, описана в підрозділі 2.3, є науково обґрунтованою, водночас її дидактичний аспект міг би бути більш детально розкритий з метою посилення практичної складової дослідження.

3. Дисертаційне дослідження могло б бути підсилене шляхом розроблення автором методичних рекомендацій для науково-педагогічних працівників різних закладів вищої освіти на основі запропонованої методики формування готовності майбутніх бакалаврів до використання інновацій у професійній діяльності.

4. Варто було б у додатках подати приклади чи фрагменти планів-конспектів занять (практичних, семінарських, лабораторних, практикумів) та заходів, форм та методів, які використовувалися автором в контексті формування готовності до використання інновацій у майбутніх бакалаврів. Презентація таких методичних напрацювань збагатила б зміст основного тексту дисертації.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і спрямовані на підвищення практичної значущості дисертації в контексті сучасних задач освітніх, педагогічних наук.

Загальний висновок. Дисертація на тему: «Формування в майбутніх бакалаврів готовності до використання інновацій у професійній діяльності» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор Чжу Цзінькуан заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор педагогічних наук, професор Ігор БУЦИК